

ÖĞRETMEN ADAYLARI TARAFINDAN KULLANILAN DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİ

Dr. Nilüfer BEKLEYEN

Dicle Üniversitesi
Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi,
Yabancı Diller Eğitimi Bölümü
İngilizce Öğretmenliği A. B. D.
ndalkilic@dicle.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı öğrencilerin kullandığı dil öğrenme stratejilerini belirlemek ve cinsiyet, akademik başarı gibi değişkenlerle, kullanılan stratejiler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda okumakta olan 73 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler öğrencilerin bilişsel, bilişüstü, duyuşsal, sosyal, telafi ve hafıza stratejilerini ne ölçüde kullandıklarını ölçmek için hazırlanan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde t-testi, ANOVA ve Scheffe testinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin bilişüstü, telafi ve sosyal stratejileri daha fazla kullandığı, dil öğrenme stratejilerinin kullanımı açısından bayan ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, konuşma, yazma ve dilbilgisi derslerinde strateji kullanımı ve öğrenci başarısı arasındaki ilişkinin de istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil Öğretimi, Dil Öğrenme Stratejileri

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the students' use of language learning strategies and to find out the relationship between these strategies and variables like gender and academic achievement. The sample of the study consists of 73 students from the ELT Department of Dicle University, Education Faculty. The data have been collected by means of a questionnaire designed to test how the students use the cognitive, metacognitive, affective, social, compensation and memory strategies. In the analysis of data, t-test, ANOVA and Scheffe test have been employed.

The results indicate that the students use metacognitive, compensation and social strategies more often and that there is a significant difference between the language learning strategy usages of male and female students. The findings of the study also reveal significant relationships between the students' strategy usages and their achievement levels in speaking, writing and grammar courses.

Key Words: Language Teaching, Language Learning Strategies

Giriş

Son yıllarda eğitim alanında yapılan çalışmalar öğretmen davranışlarından çok öğrenci davranışları üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır (Lessard-Clouston, 1997). Yabancı dil öğretimi ile ilgilenen araştırmacılar da, bu değişikliğe paralel olarak, öğrencilerin yeni bilgileri anlamak, öğrenmek ve hatırlamak için ne tür yöntemler kullandıklarını öğrenmeye çalışmaktadırlar. Bu amaçla yapılan çalışmaların bazıları yabancı dil öğrenme stratejileri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yabancı dil öğrenme stratejileri öğrencilerin ikinci dili kavramak ve geliştirmek için genellikle bilinçli olarak kullandıkları belirli davranış veya tekniklerdir (Oxford, 1990).

Araştırmalara göre bu stratejilerin uygun bir şekilde kullanımı dil yeterliğini ve dil öğrenmedeki başarıyı olumlu yönde etkilemektedir (Ehrman vd., 2003). Bu sonuç, yararlı olduğu belirlenen stratejilerin öğrencilere sonradan kazandırılması düşüncesini de beraberinde getirmiştir. Örneğin, İngilizce öğretimi için hazırlanan bazı ders kitaplarında öğrencilerin hangi stratejileri kullandığını belirlemek için hazırlanmış anketler ve onlara yararlı stratejileri kazandırmayı amaçlayan bölümler bulunmaktadır (Cook, 1996).

Bu alanda yapılan ilk çalışmalarda araştırmacıların en çok üzerinde durduğu konu başarılı öğrencilerin dil öğrenirken kullandığı stratejileri tespit etmek olmuştur (Rubin, 1975; O'Malley vd., 1985a; O'Malley vd., 1985b; Chamot ve Kupper, 1989). Daha sonraları bu stratejilerin sınıflandırılması için bazı çalışmalar yapılmıştır. Örneğin Rubin (1987) dil öğrenmeye dolaylı ve dolaysız olarak katkıda bulunan stratejileri genel olarak öğrenme stratejileri, haberleşme stratejileri ve sosyal stratejiler olmak üzere üç grupta toplamıştır. O'Malley vd. (1985a) ise dil öğrenme stratejilerini bilişsel, bilişüstü ve sosyal-duygusal stratejiler olarak sınıflandırmıştır.

Oxford (1990:18-21) bütün dil öğrenme stratejilerinin iletişimsel yeterlik kazanma amacına yönelik olduğunu belirtmiş ve bunları daha önce bazı araştırmacıların yaptığı gibi genel olarak dolaysız ve dolaylı stratejiler olarak iki temel grupta sınıflandırmıştır:

I. Dolaysız Stratejiler

Bu gruptaki stratejiler öğrenmeye doğrudan katkı sağlayan stratejilerdir. Oxford (1990) dolaysız stratejileri üç alt grupta incelemiştir.

1. Hafıza Stratejileri: Bilginin hafızada tutulmasını sağlamak için kullanılan bu stratejiler dört başlık altında sınıflandırılmaktadır:

- a. Zihinde bağlantılar kurmak.
- b. Görüntü ve seslere başvurmak.
- c. Öğrenilen konuları ayrıntılı bir şekilde gözden geçirmek.
- d. Fiziksel hareketleri kullanarak hafızada tutmak.

2. Bilişsel Stratejiler: Bilişsel stratejiler öğrencilerin öğrendiklerinden anlam çıkarmak için kullandıkları zihinsel stratejilerdir. Bunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- a. Uygulama yapmak (tekrarlamak, sesler ve yazı sistemlerini uygulamalı olarak öğrenmek, formül ve yapıları tanımak ve kullanmak).
- b. Mesaj alıp vermek.
- c. Çözümleme yapmak ve sonuç çıkarmak.

d. Girdiler ve çıktılar için yapı oluşturmak (not tutmak, özet çıkarmak, önemli noktaların altını çizmek gibi).

3. Telafi Stratejileri: Bu grupta incelenen stratejiler öğrencilerin iletişimi engelleyen zor durumlarla başa çıkmalarını sağlar.

- a. Makul bir tahminde bulunmak.
- b. Konuşurken ya da yazarken (anadile başvurarak, yardım isteyerek veya başka yöntemlerle) sınırlılıkların üstesinden gelmek.

II. Dolaylı Stratejiler

Öğrenci tarafından kullanılan dolaylı stratejiler ise kişinin dil öğrenmesine, öğrenme sürecini düzenleyerek, duyguları kontrol ederek ya da başkalarıyla iletişim kurmalarını sağlayarak etki eder. Bu gruptaki stratejiler de üç alt grupta incelenmektedir:

1. Bilişüstü Stratejiler: Öğrencilerin öğrendiklerini düzenlemelerine yardımcı olan bu tür stratejiler şu şekilde sıralanmaktadır:

- a. Daha önceden bilinenleri gözden geçirip arada bağlantılar kurarak öğrenme üzerinde yoğunlaşmak.
- b. Öğrenmeyi düzenlemek ve planlamak.
- c. Kendi kendini gözlemleyerek öğrenme sürecini değerlendirmek.

2. Duygusal Stratejiler: Öğrencilerin duygusal özellikleri ile ilgili olan duyuşsal stratejiler üç grupta ele alınmaktadır:

- a. Rahatlama teknikleri kullanarak kaygıyı azaltmak.
- b. Kendini ödüllendirmek, olumlu ifadeler kullanarak kendi kendini cesaretlendirmek.
- c. Kendini dinleyerek, bir dil öğrenme günlüğü tutarak, duygularını başkaları ile paylaşarak kendi duygusal değişimlerini kontrol etmek.

3. Sosyal Stratejiler: Bu gruptaki stratejiler öğrenciyi hedef dili kullananlarla iletişime yönlendirir.

- a. Soru sormak, karşıdakinden açıklama veya doğrulama yapmasını, hataları düzeltmesini istemek.
- b. Arkadaşlarla veya hedef dilde yeterli bilgiye sahip insanlarla işbirliği yapmak.
- c. Farklı kültürlerdeki insanların duygu ve düşüncelerini öğrenmeye çalışmak.

Bu çalışmada, yukarıda özetlenen sınıflandırma temel alınarak İngilizce öğretmen adayları tarafından kullanılan dil öğrenme stratejileri incelenmiş ve cinsiyet ve akademik başarı değişkenleriyle kullanılan stratejiler arasındaki bağlantı araştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Araştırmaya katılan öğrencilerin dil öğrenme stratejileri nelerdir?

2- Erkek ve bayan öğrencilerin strateji kullanım oranları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3- Öğrencilerin dil derslerindeki başarıları ile kullandıkları dil öğrenme stratejileri arasında bir ilişki var mıdır?

2. Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencileri oluşturmaktadır. İngilizce konuşma, okuma, yazma, dilbilgisi gibi dil öğrenmeye yönelik dersler ağırlıklı olarak birinci sınıfta okutulduğu için 2003 bahar döneminde birinci sınıfa devam eden I. ve II. öğretim öğrencileri araştırmanın örneklemini oluşturmak üzere seçilmiştir. Bu sınıflarda öğrenim görmekte olan toplam 82 öğrenciden anketin uygulandığı gün sınıfta olan 76 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Uygulanan anketlerden 73'ü geçerli sayılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, Oxford (1990) tarafından hazırlanan Dil Öğrenme Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek İngilizce'yi ikinci ya da yabancı bir dil olarak öğrenen öğrenciler için hazırlanmış 6 boyut ve 50 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin, biri anadili İngilizce olup farklı bir dili öğrenmek isteyen öğrencilere, diğeri ise İngilizce öğrenmek isteyen yabancılara yönelik olmak üzere hazırlanmış olan iki versiyonu bulunmaktadır. Bu çalışmada da kullanılan ikinci versiyonu daha önce Arapça, Fransızca, Çince, Almanca, Japonca, Rusça, İspanyolca gibi çeşitli dillere çevrilmiş ve farklı ülkelerde uygulanmıştır (Oxford ve Ehrman, 1995). Bu ölçekte yer alan maddeler araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrildikten sonra uzman görüşüne başvurulmuş ve ölçeğin kapsam geçerliği olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçeğin Türkçe çevirisinin tüm öğrencilere uygulanmasından önce bir pilot çalışma gerçekleştirilmiş, maddelerin öğrenciler tarafından cevaplanması sırasında herhangi bir sorunla karşılaşmadığından bir değişikliğe gerek görülmemiştir. Veri toplama aracının daha önce farklı çalışmalarda kullanılması sırasında Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve 0.89 ile 0.98 arasında değişen sonuçlar elde edilmiştir (Griffiths, 2003). Bu çalışmada ise ölçeğin Türkçe çevirisinin güvenilirlik katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin İngilizce konuşma, yazma, okuma ve dilbilgisi derslerindeki başarı düzeylerini belirleyen ders notları ise araştırmanın yapıldığı bölümün bağlı bulunduğu öğrenci işleri bürosundan temin edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada temel veri toplama aracı olarak kullanılan Dil Öğrenme Stratejileri Ölçeği'nde yer alan tüm ifadeler için "Tamamen Katılıyorum (5)", "Katılıyorum (4)", "Kararsızım (3)", "Katılmıyorum (2)", "Hiç Katılmıyorum (1)" dereceleri kullanılmıştır. Oxford (1990) tarafından yapılan çalışmada verilerin çözümlenmesi aşamasında 2.4 ve altındaki ortalamanın düşük, 2.5 ve 3.4 arasındaki ortalamanın orta, 3.5 ve üstündeki ortalamanın ise yüksek seviyede strateji kullanımını gösterdiği belirlenmiştir.

Veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle bütün sorulara verilen cevapların frekans dağılımları, yüzdelik, ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmış daha sonra öğrencilerin giriş bölümünde tanımlanan altı farklı dil öğrenme stratejisini kullanımının, çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin saptanması amacıyla t-testi ve varyans analizinden yararlanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular daha önce belirtilen sorulara göre düzenlenmiştir:

a. Öğrencilerin Kullandığı Dil Öğrenme Stratejileri

Bu çalışmaya katılan toplam 73 öğrencinin Dil Öğrenme Stratejileri Ölçeğinin altı boyutundan aldıkları puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 1’de verilmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin ortalama puanlarının 2.94 ve 3.78 arasında değiştiği görülmektedir. Bütün kategorilerin ortalaması 2.40’ın üzerinde olduğundan çalışmaya katılan öğrenciler tarafından hiçbir dil öğrenme stratejisinin düşük oranda kullanılmadığı söylenebilir. En çok kullanılan dil öğrenme stratejileri olan bilişüstü stratejileri ($X=3.78$), telafi stratejileri ($X=3.75$) ve sosyal stratejilerin ($X=3.60$) öğrenciler tarafından yüksek oranda ($X>3.5$) kullanıldığı belirlenmiştir. En az kullanılan stratejilerin ise hafıza ile ilgili stratejiler olduğu görülmektedir ($X=2.94$).

Tablo 1. Öğrenciler Tarafından Kullanılan Dil Öğrenme Stratejilerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

STRATEJİLER	Ortalama	SS
Yüksek Oranda Kullanılan Stratejiler		
BİLİŞÜSTÜ	3.78	.58
TELAFİ	3.75	.50
SOSYAL	3.60	.67
Orta Derecede Kullanılan Stratejiler		
BİLİŞSEL	3.34	.48
DUYGUSAL	3.01	.62
HAFIZA	2.94	.54
TÜM STRATEJİLER	3.39	.39

b. Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilere ait bilgiler incelendiğinde çoğunluğunun (% 71,2) bayan olduğu belirlenmiştir. Erkek ve bayan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanımı ile ilgili araştırma bulguları Tablo 2’de sunulmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, genel olarak bayan öğrencilerin ($X=3.46$) erkek öğrencilerden ($X=3.20$) daha fazla dil öğrenme stratejisi kullandığı görülmektedir. Grupların toplam puanlarının ortalamaları arasında gözlenen bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=2.66$). Öğrencilerin farklı boyutlardaki stratejileri kullanımı açısından aldıkları puanlar incelendiğinde hafıza, bilişüstü ve duygusal stratejilerin kullanım düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmektedir (sırasıyla $t=3.18$, $t=2.26$,

t=2.16). Bilişsel (X=3.41, X=3.18) ve sosyal stratejiler de (X=3.65, X=3.47) bayan öğrenciler tarafından daha fazla kullanılmaktadır. Ancak aradaki fark anlamlı değildir. Telafi stratejilerinin erkek öğrenciler tarafından kullanımının (X=3.76) bayanlara oranla (X=3.74) biraz daha fazla olmasına rağmen arada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 2 Cinsiyete Göre Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı

	Erkekler (n=21)		Bayanlar (n=52)		sd	t	p
	Ort.	SS	Ort.	SS			
HAFIZA	2.64	.46	3.06	.53	42	3.18	.002*
BİLİŞSEL	3.18	.41	3.41	.49	43	1.88	.064
TELAFİ	3.76	.47	3.74	.51	39	0.17	.860
BİLİŞÜSTÜ	3.54	.49	3.87	.59	43	2.26	.027*
DUYGUSAL	2.76	.45	3.10	.65	53	2.16	.034*
SOSYAL	3.47	.57	3.65	.70	45	1.00	.310
TÜM STRATEJİLER	3.20	.27	3.46	.40	54	2.66	.010*

*p<.05

c. Öğrencilerin Dil Derslerindeki Başarılarına Göre Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı

Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ile İngilizce Konuşma, Okuma, Yazma ve Dilbilgisi derslerindeki dönem sonu başarıları arasındaki olası ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Ayrıca ortaya çıkan anlamlı farklılıkları ikili gruplara göre ayrıntılı bir şekilde incelemek amacıyla Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Konuşma dersindeki akademik başarılarını yansıtan dönem sonu puanlarının hafıza, bilişüstü ve duygusal stratejilerin kullanımı ile önemli ölçüde ilişkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde, başarı düzeyi arttıkça bu stratejilerin kullanım oranının da arttığı ve gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Bu farklılığın kaynağını bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonucuna göre hafıza ve bilişüstü stratejilerinin kullanımı açısından anlamlı farkın birinci ve üçüncü grup arasında yani başarısız öğrenciler ile yüksek düzeyde başarılı öğrencilerin notları arasında bulunduğu ortaya çıkmıştır. Duygusal stratejilerin kullanımı açısından ise başarısız öğrenciler ile hem orta hem de yüksek düzeyde başarılı öğrenciler arasında anlamlı fark gözlenmiştir. Sonuç olarak, Konuşma dersindeki başarı oranları arttıkça öğrencilerin hafıza, bilişüstü ve duygusal stratejileri kullanım oranlarının arttığı söylenebilir. Ayrıca bütün dil öğrenme stratejilerinin ortalamalarına bakıldığında başarısız öğrencilerin altı kategorideki stratejilerin tümünü diğer öğrencilere göre daha az kullandığı görülmektedir.

Tablo 3 Konuşma Becerileri Dersindeki Öğrenci Başarısına Göre Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı

STRATEJİLER	Grup1=Başarısız (n=3)		Grup 2= Orta düzeyde başarılı (n=51)		Grup 3=Yüksek düzeyde başarılı (n=14)		F	p
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS		
HAFIZA	2.05	1.02	2.92	0.48	3.16	0.60	4.19	.019*
BİLİŞSEL	3.03	1.26	3.35	0.45	3.35	0.51	4.19	.065
TELAFİ	3.58	0.58	3.76	0.49	3.71	0.54	0.18	.835
BİLİŞÜSTÜ	3.00	1.09	3.73	0.54	4.07	0.54	4.15	.020*
DUYGUSAL	1.91	0.11	3.00	0.59	3.20	0.61	4.09	.021*
SOSYAL	2.66	0.23	3.65	0.67	3.51	0.59	2.33	.105

*p<.05

Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin Okuma dersindeki başarı derecelerine göre durumuna ilişkin istatistik işlemlerin sonuçları Tablo 4'te görülmektedir. Bu derste yüksek oranda başarılı olan öğrenciler hafıza, bilişsel, bilişüstü ve duygusal stratejileri diğerlerine göre daha fazla kullanmaktadırlar. Ancak gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 4 Okuma Dersindeki Öğrenci Başarısına Göre Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı

STRATEJİLER	Grup1=Başarısız (n=3)		Grup 2= Orta düzeyde başarılı (n=57)		Grup 3=Yüksek düzeyde başarılı (n=13)		F	p
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS		
HAFIZA	2.48	.39	2.93	.51	3.10	.65	1.66	.197
BİLİŞSEL	3.42	.61	3.30	.48	3.51	.45	1.05	.354
TELAFİ	3.94	.58	3.71	.49	3.87	.51	0.72	.487
BİLİŞÜSTÜ	3.74	.54	3.75	.55	3.91	.73	0.41	.665
DUYGUSAL	2.77	.62	3.00	.60	3.11	.75	0.39	.674
SOSYAL	3.77	.41	3.68	.66	3.20	.65	2.92	.060

Tablo 5'e göre, öğrencilerin strateji kullanımı ile İngilizce Yazma dersindeki akademik başarıyı yansıtan dönem sonu notu arasında önemli bir ilişki vardır. Varyans analizi sonuçlarına göre hafıza, bilişsel ve bilişüstü stratejilerin kullanımı açısından öğrencilerin akademik başarı düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Aradaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucuna göre üçüncü grupla birinci ve ikinci grup arasında hafıza stratejilerinin kullanımı açısından anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre, yüksek başarı düzeyine sahip öğrenciler, orta düzeyde başarılı ve başarısız öğrencilere göre hafıza stratejilerini oldukça fazla kullanmaktadırlar.

Tablo 5 Yazma Dersindeki Öğrenci Başarısına Göre Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı

STRATEJİLER	Grup 1= Başarısız (n=8)		Grup 2= Orta düzeyde başarılı (n=60)		Grup 3=Yüksek düzeyde başarılı (n=5)		F	p
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS		
HAFIZA	2.77	.58	2.91	.50	3.55	.64	3.86	.026*
BİLİŞSEL	3.41	.51	3.29	.45	3.85	.51	3.42	.038*
TELAFİ	3.60	.73	3.76	.47	3.83	.51	0.43	.652
BİLİŞÜSTÜ	3.37	.71	3.80	.54	4.15	.55	3.21	.046*
DUYGUSAL	2.81	.65	2.99	.59	3.50	.75	2.02	.139
SOSYAL	3.25	.93	3.68	.61	3.16	.64	2.72	.073

*p<.05

Bilişsel strateji kullanımı açısından İngilizce Yazma dersinde orta düzeyde başarılı öğrencilerle yüksek düzeyde başarılı olanlar arasında, bilişüstü stratejilerin kullanımı açısından ise başarısız öğrencilerle yüksek başarı seviyesine sahip öğrenciler arasında anlamlı fark gözlenmiştir (Tablo 5). Öğrenci başarısı arttıkça telafi stratejileri ve duygusal stratejilerin kullanımında da bir artış gözlenmiştir. Ancak, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Öğrencilerin İngilizce Dilbilgisi dersindeki başarıları ve strateji kullanımı arasındaki ilişkiye bakıldığında bu derste “orta” veya “yüksek” düzeyde başarılı olan öğrencilerin bütün dil öğrenme stratejilerini başarısız öğrencilerden daha fazla kullandıkları ortaya çıkmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6 İngilizce Dilbilgisi Dersindeki Öğrenci Başarısına Göre Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı

STRATEJİLER	Grup 1= Başarısız (n=26)		Grup 2= Orta düzeyde başarılı (n=34)		Grup 3=Yüksek düzeyde başarılı (n=12)		F	p
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS		
HAFIZA	2.65	.53	3.13	.50	3.12	.34	7.60	.001*
BİLİŞSEL	3.12	.49	3.45	.44	3.52	.42	4.97	.010*
TELAFİ	3.56	.49	3.82	.47	3.88	.48	2.83	.066
BİLİŞÜSTÜ	3.64	.49	3.88	.57	3.79	.74	1.25	.292
DUYGUSAL	2.83	.45	3.12	.66	3.05	.79	1.70	.190
SOSYAL	3.44	.64	3.73	.56	3.56	.95	1.36	.263

*p<.05

Varyans analizi sonuçları incelendiğinde hafıza ve bilişsel stratejilerin kullanımı açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki farkın kaynağını bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonucuna göre ise bu iki tür stratejinin kullanımı açısından birinci grupla ikinci ve üçüncü gruplar arasında anlamlı fark belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, dilbilgisi dersinde başarılı olan öğrenciler başarısız öğrencilere göre hafıza ve bilişsel stratejileri daha fazla kullanmaktadırlar.

Ayrıca, istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmasa da telafi, bilişüstü, duygusal ve sosyal stratejilerin de hem orta hem de yüksek düzeyde başarılı öğrenciler tarafından başarısız olanlara göre daha fazla kullanıldığı gözlenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre bu çalışmaya katılan öğrencilerin bilişüstü, telafi ve sosyal stratejileri kullanım oranı Oxford (1990) tarafından belirtilen genel ortalamanın üzerindedir. Bilişsel, duygusal ve hafıza stratejileri ise öğrenciler tarafından orta derecede kullanım oranına sahiptir. Daha önceki çalışmalardan elde edilen sonuçlar incelendiğinde (Oxford ve Ehrman, 1995; Lee, 2003) bu araştırmaya katılan öğrencilerin strateji kullanım oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin İngilizce Öğretmeni yetiştiren bir bölümde okumaları ve uzun yıllardan beri dil öğrenimi konusunda tecrübe kazanmış olmaları bu farklılığın nedeni olabilir.

Araştırmada bayan öğrencilerin telafi stratejileri dışında bütün dil öğrenme stratejilerini erkek öğrencilerden daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Hafıza stratejileri, bilişüstü ve duygusal stratejilerin kullanım düzeyleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuç daha önce yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Örneğin, Oxford ve Nyikos (1989) tarafından yapılan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin dil öğrenme stratejileri incelenmiş ve bayan öğrencilerin bütün kategorilerdeki stratejileri erkeklerden daha fazla kullandığı ortaya çıkmıştır. Sheorey (1999) tarafından yine üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ise incelenen dört kategorinin tümünde bayanların dil öğrenme stratejilerini kullanım oranının daha fazla olduğu belirlenmiş, bu kategorilerin üçünde ise aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Lee (2003) ise orta öğretim öğrencilerinin dil öğrenme stratejilerini incelediği bir çalışmada kız öğrencilerin bütün stratejileri kullanım oranının daha yüksek olduğunu ve arada anlamlı bir farklılık bulunduğunu belirlemiştir.

Öğrencilerin dil derslerinden almış oldukları dönem sonu notları ile kullandıkları dil öğrenme stratejileri arasındaki ilişki incelendiğinde konuşma, yazma ve dilbilgisi derslerindeki başarı düzeyleri ve farklı stratejilerin kullanımı arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Burada en çok dikkat çeken nokta bütün derslerde yüksek başarı düzeyindeki öğrencilerin hafıza stratejilerini kullanım oranının diğerlerine göre daha fazla olmasıdır. Bu farklılık konuşma, yazma ve dilbilgisi derslerinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Ayrıca bilişüstü stratejilerinin kullanımı açısından konuşma ve yazma derslerinde, bilişsel stratejilerin kullanımı açısından ise yazma ve dilbilgisi derslerinde gruplar arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Konuşma derslerinde başarılı olan öğrencilerin duygusal stratejileri diğerlerine göre daha fazla kullandıkları da araştırmadan elde edilen sonuçlar arasındadır.

Bu çalışmanın sonuçları dil öğrenme stratejilerinin öğrenci başarısını etkileyen faktörlerden biri olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle öncelikle öğrenciler dil öğrenme stratejileri konusunda bilgilendirilmelidir. Dil öğrenme stratejilerinin önemini anlatılması öğrencilere öğrenme sürecini değerlendirip kendi ilerlemelerinden sorumlu olma bilinci kazandıracığı için de faydalı olacaktır.

Oxford'a göre (1990) strateji öğretiminin ilk aşaması öğrencilere stratejiler konusunda bilgi vermektir. Daha sonra ise öğretilen stratejilerin sınıf içerisinde kullanılması için uygun ortamın sağlanması ve ders konuları ile strateji kullanımının

birleştirilmesi gerekir. Sınıf içerisinde strateji kullanımına yönelik aktivitelerin uygulanabilmesi için öğretmenlerin de stratejiler konusunda bilgilendirilmeleri yararlı olabilir. Öğretmenler için kısa süreli kurslar veya seminerler verilerek bu konuda bilgi edinmeleri sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Chamot, A.U., & Kupper, L. (1989) Learning Strategies in Foreign Language Instruction. *Foreign Language Annals*, Vol.22, 13-24.
- Cook, V. (1996) *Second Language Learning and Language Teaching (2nd edition)*. Bristol: Arnold.
- Ehrman, M. E., Leaver, B.L. & Oxford, R. L. (2003). A Brief Overview of Individual Differences in Second Language Learning *System*, Vol.31, No.3, 313-330.
- Griffiths, C. (2003) Patterns of Language Learning Strategy Use. *System*, Vol.31, No.3, 367-383.
- Lee, K. O. (2003) The Relationship of School Year, Sex and Proficiency on the Use of Language Learning Strategies in Learning English of Korean Junior High School Students. *Asian EFL Journal*. Vol.14 (http://www.asian-efljournal.com/sept_03_ind.html)
- Lessard-Clouston, M. (1997). Language Learning Strategies: An Overview for L2 Teachers. *The Internet TESL Journal*. Vol. 3, No. 12 (<http://iteslj.org/Articles/Lessard-Clouston-Strategy.html>)
- O'Malley, J.M., Chamot, A.U., Stewner-Manzaneres, G., Russo, R.P., & Küpper, L. (1985a). Learning Strategy Applications with Students of English as a Second Language. *TESOL Quarterly*, Vol.19, No.3, 557-584.
- O'Malley, J.M., Chamot, A.U., Stewner-Manzaneres, G., Küpper, L. & Russo, R.P., (1985b). Learning Strategies Used by Beginning and Intermediate ESL Students. *Language Learning*, Vol.35, 21-46.
- Oxford, R.L. (1990). *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle & Heinle.
- Oxford, R.L., & Crookall, D. (1989). Research on Language Learning Strategies: Methods, Findings, and Instructional Issues. *Modern Language Journal*, Vol.73, 404-419.
- Oxford, R.L., & Ehrman, M. E. (1995). Adults' Language Learning Strategies in an Intensive Foreign Language Program in the United States. *System*, Vol.23, No.3, 359-386.
- Oxford, R.L., & Nyikos, M. (1989). Variables Affecting Choice of Language Learning Strategies by University Students. *The Modern Language Journal*, Vol. 73, 291-300.
- Rubin, J. (1975). What the "Good Language Learner" can Teach Us. *TESOL Quarterly*, Vol.9, 41-51.
- Rubin, J. (1987). Learner Strategies: Theoretical Assumptions, Research History and Typology. In A. Wenden & J. Rubin (Eds.), *Learner Strategies and Language Learning* (pp. 15-29). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Sheorey, R. (1999) An examination of language learning strategy use in the setting of an indigenized variety of English. *System* Vol.28, No.2, 173-190.